

Talepapir til samråd i MPU alm. del den 10. februar 2011 – samrådsspørgsmål BU-BX af 4. januar 2011, stillet efter ønske fra Pia Olsen Dyhr (SF) om regeringens håndtering af PCB i bygninger.

9. februar 2011

Samrådsspørgsmålenes ordlyd:

Spørgsmål BU

Hvornår planlægger regeringen at fremlægge en national handlingsplan, inklusiv implementeringsstrategi, for udfasningen af PCB i private og offentlige bygninger?

Spørgsmål BV

Vil regeringen igangsætte systematiske målinger af PCB niveauet i bygninger og foranledige en kortlægning af PCB-holdige bygninger i hele Danmark?

Spørgsmål BW

Hvordan vil regeringen håndtere offentlige bygninger der indeholder PCB?

Spørgsmål BX

Vil regeringen lave klare anvisninger til kommunerne ift. udfasning af PCB i offentlige bygninger, og lade dette indgå i økonomiforhandlingerne med kommunerne?

Spørger:

Pia Olsen Dyhr (SF)

Svar:

Indledning

- Jeg er blevet bedt om at komme i dag for at redegøre for regeringens fremadrettede indsats for håndteringen af miljøgiften PCB (Poly-Chlorerede Biphenyler) i bygninger.
- PCB er en kompliceret problemstilling, der har fyldt en del i den offentlige debat i den seneste tid og har givet

anledning til en række spørgsmål. Jeg kan godt forstå, at problemstillingen giver anledning til bekymring og usikkerhed hos borgere, bygningsejere og kommuner.

- Regeringen tager PCB-problestillingen meget alvorligt. Derfor har de relevante myndigheder allerede taget en række initiativer. Og vi kommer til at gøre mere allerede her til foråret, hvor regeringen vil fremlægge en samlet handlingsplan for håndtering af PCB
- Kort fortalt skal handlingsplanen sikre, at håndteringen af PCB i både affald og bygninger er baseret på det bedst mulige videngrundlag. Og den skal opstille klare anvisninger til, hvordan kommuner og andre bygningsejere konkret skal forholde sig til problemstillingen, og hvordan man mest effektivt fjerner PCB. Endelig skal indsatsen for håndtering af PCB-holdigt affald styrkes. Det vil jeg komme nærmere ind på senere.
- Til brug for samrådet i dag er der stillet en række spørgsmål. Dem vil jeg naturligvis besvare. Men først vil jeg gerne give udvalget en gennemgang af, hvad vi på nuværende tidspunkt ved om PCB.

Baggrund og fakta

- PCB vurderes at være en af de 12 farligste miljøgifte i verden. PCB blev i 50'erne og frem brugt som tilsætningsstof i industrielt fremstillede produkter. Det skyl-

des blandt andet, at stoffet har en høj isoleringsevne og en række brandhæmmende egenskaber.

- PCB har været anvendt globalt til byggematerialer som fx fugemasse, gulvmaling og skridsikre gulve fra 1950 til 1977, hvor det blev forbudt at bruge stoffet i byggematerialer.
- Når PCB-holdigt materiale spredes i naturen, bl.a. gennem affald, ophobes det i fødekæden. Derved kan mennesker gennem kosten indtage stoffet.
- PCB er ikke akut sundhedsfarligt for mennesker, men ved længerevarende påvirkning, er der risiko for sundhedsskadelige effekter.
- Miljømyndighederne har siden 1977 taget en række initiativer for at hindre stoffet i at blive spredt i naturen, fx når bygninger nedrives og renoveres. Fokus har været på at få affald håndteret korrekt og overvåge PCB i miljøet og fødevarer.
- Samtidig er der taget initiativer for at sikre, at håndværkere, der arbejder med at fjerne PCB-holdigt materiale fra bygninger, sikres mod at blive udsat for høje koncentrationer af stoffet.
- Siden forbuddet mod brug af PCB trådte i kraft, er be-

folkningens eksponering fra PCB, fx i fisk og andre fødeprodukter, blevet reduceret væsentligt.

- Når vi taler om PCB i byggematerialer, så bliver byggematerialer jo over tid udskiftet som led i den almindelige renovering og vedligeholdelse af bygninger. Mange vinduer fra 1960'erne er fx blevet udskiftet, og dermed også de vinduesfuger, hvor der kunne sidde PCB. På den baggrund har miljømyndighederne tidligere vurderet, at PCB forekomster i danske bygninger ville være helt udfaset i 2025.
- Men vi kan ikke desto mindre konstatere, at PCB fortsat er til stede i vores byggematerialer i en andel af de bygninger, der er opført eller renoveret i perioden 1950-1977.
- Dertil kommer, at vi har fået ny viden om PCB. En undersøgelse fra Miljøstyrelsen har vist, at i visse tilfælde kan PCB i byggematerialer selv i dag – 33 år efter indførelse af PCB forbuddet - afgive PCB til indeluften i niveauer, der kan medføre en potentiel sundhedsrisiko.
- Vi er dermed blevet opmærksomme på, at PCB ikke alene kan udgøre et miljø- og sundhedsproblem i forbindelse med håndteringen af PCB-holdigt byggeaffald. PCB kan også udgøre en potentiel sundhedsrisiko for de brugere og beboere, der opholder sig i bygninger

med højt PCB niveau i indeluften.

- Samlet set skønner sundhedsmyndighederne, at den største PCB-eksponering af befolkningen kommer via kosten, da PCB ophobes i fødekæden. Så for befolkningen som helhed vurderes eksponeringen via indeklimaet at være mindre. Men for den enkelte person kan PCB i indeluften dog udgøre et betydeligt bidrag til den samlede PCB udsættelse, hvis altså der er et tilstrækkelig højt niveau i indeluften.

Regelsæt om PCB

- Det var lidt om, hvad vi ved om stoffet. Nu vil jeg så komme ind på, hvordan vi regulerer området.
- Der er allerede i dag klare retningslinjer og regler for håndtering af PCB.
- Siden PCB blev forbudt at anvende i byggematerialer i 1977, har vi – både i Danmark og i vores nabolande – opstillet retningslinjer for, hvordan PCB-holdigt affald skal håndteres.
- Da der i 2009 kom ny viden om, at PCB kan afdampe til indeluften, udmeldte Sundhedsstyrelsen aktionsværdier for PCB i indeluften. Ved PCB-niveauer over disse aktionsværdier anbefales det, at der enten gennemføres øget ventilation eller rengøring i bygningen, eller at der

påbegyndes renovering indenfor relativt kort tid.

- Tyskland og Schweiz er de eneste lande, der ligesom Danmark har aktionsværdier for PCB i indeluften.
- Sundhedsstyrelsens aktionsværdier for PCB i indeluften er baseret på viden om PCB's giftighed og svarer til de tyske aktionsværdier. De er ganske skrappe, blandt andet fordi aktionsværdierne som udgangspunkt er de samme, uanset om bygningen anvendes til ophold i 24 timer som fx boliger, eller 8 timer om dagen som fx arbejdspladser.
- I Schweiz har man valgt at udspecificere risikovurderingen i forhold til hvor længe, man opholder sig i bygningen. Det vil sige, at man accepterer højere niveauer af PCB i indeluften i bygninger, som fx skoler og kontorer, hvor man kun opholder sig i cirka 8 timer om dagen.
- De danske regler for, hvem der har ansvaret for at gennemføre målinger og eventuelt renovere bygninger med forhøjede PCB-niveauer, er tilsvarende klare.
- Det følger af byggeloven, at bygningsejeren har ansvaret for, at en bygning ikke er sundhedsfarlig at bo eller opholde sig i. Det gælder også, hvis der er PCB i indeklimaet, der udgør en sundhedsfare for beboerne.

- I skoler og daginstitutioner er det typisk kommunen, der som bygningsejer har ansvar for, at bygningen ikke er sundhedsfarlig at opholde sig i.
- Samtidig har kommunalbestyrelsen efter byfornyelsesloven pligt til at reagere, hvis den bliver opmærksom på, at en bolig eller lokaler til ophold er sundhedsfarlige.
- Det betyder, at hvis der er begrundet mistanke om sundhedsfare, skal kommunalbestyrelsen foretage en undersøgelse, der afklarer mistanken.
- Hvis kommunen ikke selv har specifik faglig viden, kan den inddrage fagfolk. Når det drejer sig om sundhedsmæssige aspekter ved PCB i konkrete bygninger, er der rådgivning at hente hos Sundhedsstyrelsens regionale embedslæger.

Vejledninger om håndtering af PCB

- Jeg er helt opmærksom på, at kommunerne og andre bygningsejere efterspørger råd og vejledning i forhold til PCB i indeluft, affald og arbejdsmiljø. Og jeg kan godt forstå dem. Af samme årsag har råd og vejledning været fokus for myndighedernes indsats.
- Efter der i 2009 kom ny viden om PCB i indeluft,

igangsatte de involverede myndigheder således en række initiativer til at rådgive og vejlede bygningsejere om, hvordan PCB i indeluften skal håndteres.

- I april 2009 udsendte de involverede myndigheder et fælles faktaark om, hvordan PCB i byggeaffald, indeluft, arbejdsmiljø og affald skal håndteres.
- Erhvervs- og Byggestyrelsen udgav desuden i december 2010 en vejledning om, hvordan man måler PCB i indeluften, så bygningsejere kan afgøre, om aktionsværdierne er overskredet.
- Erhvervs- og Byggestyrelsen og Socialministeriet har også igangsat en erfaringsopsamling af PCB-renoveringer fra Danmark og udlandet for at kunne opstille anbefalinger til bygningsejere om, hvordan PCB-renoveringer kan gennemføres.
- Men vi må samtidig konstatere, at der fortsat er væsentlige udfordringer. Både i Danmark og internationalt mangler vi vigtig viden, som skal sikre, at vi kan håndtere problemet på en sundhedsmæssig og samfundsøkonomisk forsvarlig måde.
- Derfor vil vi med den kommende handlingsplan for PCB sætte ind for at skabe bedre viden. Det vil jeg gerne uddybe.

Øge viden gennem handlingsplan

Sundhed

- Først og fremmest vil regeringen sikre, at de danske aktionsværdier for PCB i indeluft er baseret på den nyeste og bedste sundhedsfaglige viden.
- Vi skal blandt andet blive klogere på, hvad bidraget er fra indeklimaet og byggematerialer i Danmark sammenlignet med bidraget fra andre kilder, herunder især kost.
- Vi vil derfor i handlingsplanen iværksætte forskning i eksponering af PCB fra indeluften, herunder sammenhængen mellem PCB-niveauer i blod, indeluft og i byggematerialer.
- Det vil give os mere viden om, hvor meget eksponeringen i indeklimaet belaster personer, der opholder sig i bygninger med PCB, sammenlignet med den PCB eksponering, man især får gennem kosten. Det er væsentligt for vores risikovurdering af PCB i indeklimaet og dermed også for en vurdering af, om aktionsværdierne for PCB i indeklimaet er retvisende eller eventuelt skal justeres

Udbredelse af PCB i danske bygninger

- Regeringen vil også sikre, at kommuner og andre bygningsejere får god, klar og målrettet vejledning om, i hvilke bygningstyper og byggematerialer PCB typisk forekommer.
- Der er ikke i udlandet gennemført nationale kortlægninger af, hvor udbredt PCB-holdige byggematerialer er. Der er heller ikke udført undersøgelser af, i hvilke bygninger, PCB oftest blev anvendt. Derfor kender vi ikke det nøjagtige omfang i dag.
- Det er dog vurderingen i både Tyskland, Norge og Schweiz, at PCB-holdige fuger mest hyppigt blev anvendt i større elementbyggerier. Det kan dog ikke afvises, at det også findes i enfamilieshuse.
- De svenske miljømyndigheder har vurderet, at der i større eller mindre grad findes PCB-holdige fuger i cirka 30 procent af de større bygninger, der er opført inden for den aktuelle byggeperiode.
- I Danmark er der foretaget konkrete kortlægninger i to boligselskaber. Disse undersøgelser understøtter, at der også i Danmark skønnes at være PCB i større eller mindre grad i cirka 30 pct. af de større bygninger, der er opført eller renoveret i den periode, hvor PCB kan være anvendt. Det vil typisk være boligblokke, kontorbyggerier og uddannelsesinstitutioner.

- Der skønnes at være risiko for overskridelse af de gældende aktionsværdier for PCB i indeklimaet i 1-2 pct. af bygninger fra perioden, hvor PCB har været anvendt.
- Vores skøn er baseret på de enkelte kortlægninger, der er foretaget i Danmark og skal tages med forbehold. Som led i handlingsplanen vil vi derfor indhente mere viden om udbredelsen af PCB i byggematerialer, byggeaffald og indeluft så vi kan vejlede om, i hvilke bygningstyper og byggematerialer PCB typisk forekommer i Danmark.

Fjernelse/afhjælpning af PCB i bygninger

- I langt størstedelen af vores bygninger, hvor der er anvendt PCB, er det i så små koncentrationer, at det ikke udgør et indeklimaproblem. Her er den mest effektive tilgang at fjerne og bortskaffe PCB'en i takt med, at bygningen alligevel skal renoveres.
- I forhold til den del af bygningerne, hvor PCB kan være et indeklimaproblem, vil regeringen sikre, at bygningsejere får vejledning om hvilke renoveringsmetoder og afværgetiltag, der mest effektivt reducerer eller helt fjerner PCB niveauer i indeluften.
- Vi har allerede i dag velkendte metoder til at identificere og destruere PCB-affald fra byggematerialer. Og

omkostningerne er begrænsede.

- Men bygningsejerne står i en helt ny situation, når de har en bygning, hvor Sundhedsstyrelsens aktionsværdier for PCB i indeluften er overskredet. Her er der betydelig usikkerhed om, hvordan en sundhedsmæssig effektiv renovering skal tilrettelægges:
 - For det første er PCB flygtigt og kan afdampe til indeluften fra det materiale, det oprindeligt er opløst i. Dertil kommer, at PCB, der findes i indeluften, kan forurene andre dele af bygningen og inventar i bygningen. Der er altså mange elementer, der skal undersøges og eventuelt fjernes.
 - For det andet viser erfaringer fra Farum Midtpunkt, der havde et højt PCB-niveau i indeluften, at der kan være betydelige omkostninger forbundet med en renovering med den viden, vi har i dag.

- Som led i handlingsplanen vil vi derfor lave forsøg med metoder til reduktion af PCB i indeluften for at kunne identificere de mest omkostningseffektive afhjælpningstiltag. Der vil bl.a. blive gennemført forsøg med konkrete renoveringsstrategier for at reducere PCB i udvalgte bygninger. De metoder, der er mest effektive, kan nemlig variere fra sag til sag.

- Den viden vi opnår gennem de nævnte initiativer, vil vi samle i en trin-for-trin vejledning til bygningsejere, kommuner og virksomheder.

Lettilgængelig viden og vejledning

- Men det skal også være let for kommuner og andre bygningsejere at få adgang til den nyeste viden og vejledning om PCB.
- Regeringen vil derfor sørge for, at den enkelte borger og bygningsejer let og enkelt har adgang til den information og rådgivning som de har behov for. Vi vil bl.a. oprette en fælles hotline og hjemmeside til vejledning om PCB til kommuner, almene og private bygningsejere, borgere og virksomheder.

Affald

- Med de initiativer, som jeg overordnet har redegjort for, vil regeringen håndtere problemstillingen om PCB i de danske bygninger. Men når PCB er identificeret, målt og fjernet, er det afgørende, at affaldet håndteres korrekt, så det ikke spredes til miljøet og vores fødevarer. Vi må ikke løse et sundhedsproblem og skabe et andet. Regeringen vil derfor som et led i handlingsplanen styrke den nuværende indsats for håndtering af PCB-holdigt affald.
- Blandt andet vil regeringen indsamle oplysninger om

spredning af PCB fra fuger til beton, så vi bedre kan vejlede om frasortering af PCB-forurenede beton. Desuden vil vi lave en kampagne baseret på ”best practice” i forhold til det kommunale tilsyn med affaldshåndtering på byggepladser.

- Herudover vil vi gå i dialog med de relevante parter om at stille krav om miljøkortlægning af bygninger, der skal renoveres eller rives ned, så eventuelle farlige stoffer identificeres på forhånd.
- Lad mig nu besvare de enkelte spørgsmål.

Spørgsmål BU

- Som svar på spørgsmålet om, hvorvidt regeringen vil fremlægge en national handlingsplan for PCB, er svaret altså ja.
- Vi planlægger at offentliggøre en handlingsplan her til foråret, der som nævnt vil indeholde en indsats i tre spor:
 - For det første vil vi skabe øget viden om den helbredsmæssige påvirkning af PCB fra indeklimaet, om udbredelsen af PCB i danske bygninger og om effektive renoveringsmetoder.
 - For det andet vil vi give de bygningsejere, der står med et PCB-problem her og nu,

opdaterede og konkrete redskaber til at håndtere problemet.

- Og for det tredje vil vi styrke håndteringen af PCB-holdigt affald.
- Vi mener, at dette er den rette vej at gå med en miljøgift som PCB, der ikke er akut sundhedsfarligt, men som skal håndteres korrekt og effektivt, så vi kan blive problemet kvit. Det kræver til gengæld, at vi får bedre viden end den, der findes i dag.
- Om senest et år vil vi følge op på de igangsatte initiativer og evaluere indsatsen. I den forbindelse vil vi så vurdere, om der er behov for yderligere tiltag.

Spørgsmål BV

- I spørgsmål BV spørges til, om regeringen vil igangsætte systematiske målinger af PCB-niveauet i bygninger og foranledige en kortlægning af PCB-holdige bygninger i hele Danmark.
- Som led i den kommende handlingsplan vil regeringen sikre, at der opnås større viden om, hvor PCB findes. Vi vil derfor igangsætte initiativer, der skal belyse udbredelsen af PCB i både byggematerialer, byggeaffald og indeluft.

- Det vil vi gøre for at kunne opstille klare vejledninger og retningslinjer til bygningsejerne om, i hvilke bygningstyper og byggematerialer PCB typisk forekommer i Danmark. Det vil give bygningsejerne et redskab til at kunne vurdere, hvornår der er risiko for PCB i netop deres bygninger - og dermed behov for at igangsætte konkrete målinger af, om der er en sundhedsfare eller ej.
- Men hvis det, der tænkes på er, at staten helt ned på bygningsniveau skal kortlægge, hvor der er PCB i den danske bygningsmasse, så er det ikke planen. Heller ikke vores nabolande har gennemført en sådan kortlægning.
- I den enkelte bygning er det bygningsejerens ansvar at foretage de målinger, der er nødvendige for at afgøre, om der er sundhedsfare i bygningen. Det er det samme princip, som gælder for skimmelsvamp, radon mv. Det mener jeg, vi skal holde fast i.
- Samtidig vil jeg gerne understrege, at der allerede i dag er fokus på at håndtere PCB i kommunerne, almene boligselskaber og i staten.

- Det, jeg hører fra fx kommunerne, er, at der er usikkerhed i forhold til, hvordan den indledende screening og risikovurderingen af bygningerne skal gribes an. Og hvordan man finder frem til de bygninger, hvor der kan være behov for at måle PCB-indholdet i indeluften.
- Den usikkerhed vil vi adressere med den kommende handlingsplan. Vi vil som sagt sikre, at der bliver udviklet klare vejledninger og retningslinjer om, hvor PCB typisk findes, så bygningsejeren på et bedre grundlag kan træffe beslutning om at gennemføre eventuelle målinger af PCB i sin bygning

Spørgsmål BW og BX

- I spørgsmål BW spørges der til, hvordan regeringen vil håndtere offentlige bygninger, der indeholder PCB. Og i spørgsmål BX spørges til, om regeringen vil lave klare anvisninger til kommunerne i forhold til udfasning af PCB i offentlige bygninger, og lade dette indgå i økonomiforhandlingerne med kommunerne.
- Som nævnt er det bygningsejerens ansvar at sikre, at en bygning ikke er sundhedsfarlig at bo eller opholde sig i. Det gælder uanset, om der er tale om en offentlig eller en privat bygning.
- Det er således kommunernes ansvar at sikre, at de

kommunale bygninger ikke er sundhedsfarlige at bo eller opholde sig i. På samme måde har staten ansvaret for de statslige bygninger.

- Sundhedsstyrelsen har opstillet aktionsværdier for PCB i indeklimaet, og kommunalbestyrelsen har pligt til at reagere, hvis den bliver opmærksom på, at en bolig eller lokaler til ophold er sundhedsfarlige.
- I regeringen lytter vi selvfølgelig til de bekymringer, som kommunerne måtte have i forbindelse med håndteringen af PCB i deres bygninger. Derfor vil vi sørge for, at der bliver opstillet klare anvisninger til, hvordan sådanne reoveringer skal gennemføres. Og KL vil blive inddraget tæt i udmøntningen af handlingsplanens initiativer. På den måde sikrer vi os, at den viden vi får udviklet, kommer kommunale og andre bygningsejere til gode så hurtigt som muligt.

Afslutning

- Afslutningsvis vil jeg gerne – endnu en gang – understrege, at regeringen tager PCB-problematikken meget alvorligt. Vi har at gøre med en kompleks problemstilling, og derfor foreslår vi en handlingsplan med tre spor:
- Med første spor skal vi opnå den nødvendige viden om PCB. Blandt andet skal vi blive klogere på den hel-

bredsmæssige påvirkning af PCB fra indeklimaet, hvor udbredt PCB er i danske bygninger og hvordan man bedst og billigst renoverer for PCB.

- Det andet spor skal på kort sigt og på baggrund af den viden vi har i dag sikre, at bygningsejere, der allerede står med problemet, får styrket vejledning og rådgivning om PCB.
- Det tredje spor skal sørge for, at indsatsen for at håndtere PCB-holdigt affald styrkes, så det PCB, der fjernes fra bygninger, destrueres korrekt, så vi ikke får PCB ind i vores fødevarer og arbejdsmiljøet sikres.
- Om senest et år vil vi følge op på de igangsatte initiativer og evaluere indsatsen. I den forbindelse vil vi vurdere, om der er behov for yderligere tiltag.
- Tak for ordet.